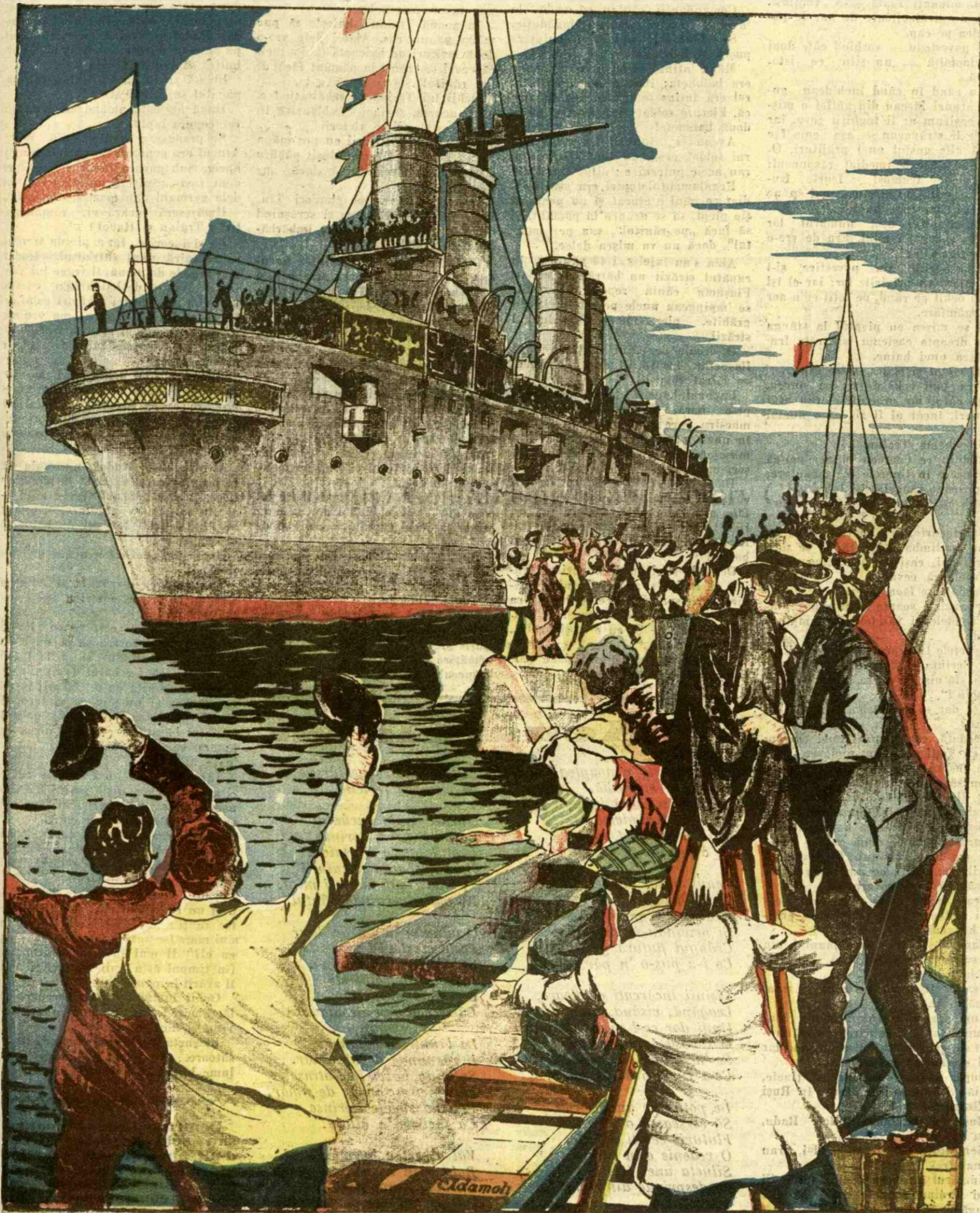

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
ABONAMENTELE SE FAC
NUMAI PE UN AN

COLABORATORII ACESTUI NUMAR
Maria Al. Hina, Al. C. Radovici, Smara, C. A. I. Ghica, Leontin Iliescu,
H. Hortopan, Elena Niculiță-Voronca, P. Mihăilescu, Ion Scăenaru etc.

ANUNCIURI
LINIA PE PAG. 7 și 8
BANI 20

Debarcarea trupelor rusești la Marsilia

Invingăterul învins!

de AL. G. RADASOVICI

Strada se 'ntindea tăcută sub arșița lui Cuptor. Era pe la namiază.

Stăteau în casă, cu storiile a-proape lăsate — cari dădeau ferestrelor infățișarea unor pleoape obosite, ce vor adormi în curând — și priveam la umbra vârfurilor de arbori, cari la cea mai mică adiere se tăvăleau ca păsările în mijlocul druzului, în fărâșă.

La umbra lor stăteau, pe jos, în drum, adunați roață șase copilași. O ploaie strălucitoare de aur le pătrundea pe cap.

Isi povesteau — vorbind câte doi trei laolaltă — nu știu ce istorică...

Din când în când închideau gurile; atunci făceau din gâtlee o mișcare cașicum ar fi înghițiți ceva, iar buzele le străngeau — așa cum face ea să aște gatul unei prăjituri. Ochii lor dădeau imediat răspunsul: „Da, da, e frumos!... foarte frumos!... haide, te rugăm... mai spune tu ceva, ori tu... haide!...”

Cum ascultau așa, numărul lor mai fu sporit cu unul. Era de vre-o douăsprezece ani.

Ei se opriră din povestire și-l mângâiară cu privirile lor; iar el își țintui ochii pe rând, pe toții cu'n aer de îngâmfare.

El se mișca cu pieptul la stânga și la dreapta cașicum își arăta frumusețea unei haine.

S'a așezat și el jos, între copii.

Avea doi ochi negri ca mura, nasul cărn, iar urechile-i erau atât de mari, încât ai fi zis că e numai urechi!

Și-l chema Traian.

Cădura ce domnea 'n aer par'că pătrunsese în tinerele lor mădulare; le aprinsese sângele și-i izbucnise.

Vorbau tot mai tare, făcând gură mare!

Mai departe, la o poartă, stătea un câine cu limba atârnată; și se uita lung la ei, cașicum își bătea capul să 'nteleagă ceva...

Deodată se făcu tăcere!

Se auziau șapte și murmure; apoi țipetele și răsetele lor umplură strada.

Pe fețele tuturor citeai același lucru: fiorința și bucuria!

Se sfătuiseră să se joace: „de-a războiu!”

Așa dar se vor război! Ei!... Și de ce nu?

Deodată, ca la auzul unei coman-de cu toții erau în picioare, și-niră 'nspre maidan — locul unde urma să se dea luptele — lăsând să iasă din piepturile lor, cuvintele: „Războiu! Războiu! Vrem războiu!”

Deaparte și de alta a maidanului își arătau spatele două case: semănau cu doi dușmani. În fund era stăvilit un gard, ce amenința să se prăvălească sub povara lui.

Era plin cu gropi și cărămizi, care-și scoteau capul, ici și colo, printre burueni.

Cam în mijlocul maidanului era un salcâm, ce-și întindea ghiarele încâlțite în sus...

Traian îi așază pe copilași unul lângă altul.

Cum erau așa puși unul mic lângă unul înalt, și se părea un m'nușchi de spice sădite 'n același an, dar cari creșuseră neregulat.

După multe brânciuri și țipete, Traian izbuti să-i împartă: în Ruși și Germanii!

Rușii en comandantul lor, Radu, erau patru.

Germanii, Traian cu ai lui, erau numai trei.

Numărul precumpănea cu forța! Și apoi Traian avusese grijă să și-i alegă pe sprânceană.

Salcâmul era „hotarul” între cele două armate. Rușii și-au ales fan-dul maidanului; iar Germanii restul.

Amândouă armatele stăteau față

în față. Ochii lor blânzi nu mai cău-tan așa dulce la prietenii de odinioară, fiindcă era: „dinamicul”!

Ochii lui Radof și Traian se 'ntâlniră și ea două cremene scâpărâra de mânie! Acuma era prilejul și pentru unul și pentru altul să arate cine e mai tare. Acuma Traian — uacă era 'm stare — putea să 'nchidă gura aceluia ce 'n fiecare seară, când se despărteau, îi zicea: „cârnu!”; lucru ce-l ustura ca un fier roșu! Și dacă Traian s'ar fi încălzit mai tare în luptă și și-ar fi pierdut capul, bătându-l mai strânic: „nu va fi nimica... — zicea el — așa e jocul!”

Comandanții căutau să cadă la 'nvoială asupra armelor îngăduite. Se hotărâse să se 'ntrebuințeze pușca și baioneta.

Mâna 'ntinsă și cu pumnul închis era baioneta; imediat dacă arătătorul era întins se transforma în pușcă. Fiecare soldat avea două puși și două baionete!

Aveau și... tunurii! Corpul fiecărui soldat era... un tun! Obuzele erau acele puternice: „Bu! Bu! Bu!”

Regulamentul luptei era așa: imediat ce unul e atecat și nu poate să fie piept, să se arunce la pământ, și să facă „pe rânitul”, sau pe „mortul”, dacă nu va mișca deloc.

Abia s'au înțeles, iată că apare în capătul străzii un bătrân flașnetar. Flașnetă cânta repede. Sănetele se 'mpingeau unele pe altele; iesiau grăbite, pierzându-se de-alungul străzii.

O droaie de câini se ținea după flașnetar, întovărășindu-i câ'n'ocul cu lătrat răgușit.

Papagalul, ce-și ținea echilibrul pe-o bară, semăna cu un capel-maestru care conduce o orchestră; în unele părți cași ferm ca de frumusețea interpretării se legăna ușor, mulțumit.

Dacă o întreagă fanfară ar fi cântat cel mai războinic marș, în fața armatelor sale, desigur, că nu i-ar fi entuziasmat așa cum a înfierbântat acest cântec pe micii războinici!

Ochii le sticleau de bucurie. Traian și Radof și-au trimis niște priviri cari spuneau același lucru, ca două gânduri asemănătoare: „Ți-arăt eu ție!... — Și eu o să-ți arăt!... — Vom vedea...”

Deodată răsuna de amândouă părțile comanda.

Tunurile umplură văzduhul cu bu-buitul lor. Se auzea: „Bu!.. Bu! Bu!..; de partea cealaltă: „Bu!.. Bu!.. Bu!..”

Ochii lor se așteptau să vadă că-zând pe vre-unul; dar în ciuda tu-turora, n'a căzut nici-unul!

Traian a ordonat înaintarea; și, trecură fără să li se pue 'npoțrivire „peste hotar!”

Rușii se retrăgeau mereu; tot dând înapoi în gard. În acest moment ochii rușilor priveau îngroziți. Semănau cu niște soareci prinși în cursă. Dar, Radof și cu ai săi își găsese mântuirea... cu faga, scâpând p'în 'ăteri.

Germanii, turbând de mânie, se pun în urmărirea lor.

În goană Traian izbutește să pue mâna pe un rus. Abia-i dete vre-o două lovituri de baionetă (ghionturi) că rusul se trânti la pământ făcând: „pe rânitul”!

Ochii lui Traian ce scânteiau fec, până acuma, se mai înblânziră în fața acestei prime victorii.

În timpul ăsta Rușii au pus mâna pe un german. L'au burdușit pânăce sângele a trebuit să facă „pe mortul”!

La vederea acestei pierderi Traian vrea să se răzbuie și scrișnind din dinți se luă după ei; îmbărbătându-și soldații!

„Rânitul” cum stătea între burueni, se vede că-i trecuse prin cap, o idee ca o fulgurare că p'rise a striga: „Lenuț! Lenuț!”

O chema, pe soră-sa ca să facă pe „sora de caritate”. Într'un suflet veni și Lenuța.

Ochii veseli se 'ntristară la vederea fratelui trântit. Bănuia că poate fusese bătut de băeti, cum se 'ntâmpla adesea. Dar, văzu că e numai o glumă! Fața i se 'nveseli din nou; și făcu pe sora de caritate.

Căută o cârpă, găsi o coadă de zmeu și cu ajutorul ei legă pe fratele său la un deget.

Scarele scălda fața Lenuții, și făcuse din coadere ei blonde, ce erau legate în jurul capului, o cunună de aur.

Băeții adunați care (se opriseră din joacă) râdeau en poftă de ajutorul Lenuții.

Lupta reîncepu.

Flașnetarul, cu întreaga ceată de etini, ajunsese'n dreptul maidanului. Rușii și Germanii în goana lor de urmărire au ieșit în stradă. În îm-brânțea lor era cât pe ce să dea

peste bătrânul flașnetar care se oprise din cîntec. Lama armatelor atreșe căinii, cari părăsiseră pe Flașnetar și se puse'n urmărirea lor.

Radof și Germanii, Rușii și Traian uitaseră pe loc de luptă și de tot și rând unul peste altul își căutară scapare în maidan. Germanii care căzuse'n luptă și făcea „pe mortul” în viașe! Și căinii după ei, nu-i lăsa deloc!

Papagalul, ca maror la aceeași goană, începuse să bată desparat din pene și să țipe. Ar fi vrut și el să 'n parte, dar... era legat!

Flașnetarul, c'un aer muștrător, și uita la pasărea lui, mirat că aștezi după atâta vreme, manifestea și și de puternic pentru libertate! În maidan Radof și Traian puseseră mâna pe câte-va bucăți de cărnă și izbutiră să gonească căinii.

Îndată ce căinii fură alungați, papagalul se liniși și el!

După aceasta, amândouă armatele reîncepură lupta.

Se produse o învâlmășcă mare. Atacul era general. Baionetele începu aprig. Sub povara loviturilor căzură doi ruși „rânțiți” și unul mort. În dela germanii „un mort și un rânit”!

Rmăseseră doară ei, „comandanții”: Traian și Radof!

Ca doi cocosi, fără a pierde din gură se repeziră unul într'altul. Radof mai repede de mână, îi trage lui Traian o lovitură de baionetă 'n ceasă. La primirea acestei lovituri ce'nferbântă pe Radof. Simțea cum veni 'n i se urea la cap și mănuia îi dă o lovitură 'n spate. Traian îi ștersc o palmă.

Radof, făcând ochii mari — că începuse să vadă mai mult! Traian — zise aproape căsănd: „ce dai mă cârnu!” Dar, se ținea pe picioare. Morții și rânții rânjeau... Unii strigau: „dăi!”; alții: „lăsa!”

De ambiție Radof nu voia să se dea învins și să cadă la pământ — fiecă-i zisese „cârnu!” lui Traian — acesta se 'nfurie mai tare, și-i dete lui Radof două lovituri de baionetă în cap.

Radof se'ndoi de grunchi și căzu jos.

În timp ce lacrimile îi curg au șiroaie, el prinse a striga pe mama-să'n ajutor.

După multe țipete, venea și tatăl Ioana. Femeia întrebăse pe un băit de ce plânge Radu și bătețul îi răspunse: că l-a bătut Traian.

Traian se uita en toți copiii la cel ce plângea și nu știa ce să facă, să furnă sau să stea față. La cele ce-a să zice cel bătut, în cele din urmă s'p hotărât să stea. Adevărata inimă de 'nvingător!

Tata Ioana era o femeie se rită și și groasă; avea niște mâini bătăto-noase, pe cap un baris, iar buzele-i erau ca două tășuri de cuțit.

La vederea ajutorului cernt, Radof izbucni printre suspine: „Uite, Uite, mamă, Traian m'a bătut. Aă! Lacrimile-i curgeau șiroi...”

Tata Ioana se repezi la Traian — deși nu era fiu-său — și-i zis: „printre dinți: „Păi bine mă!... tu ești mai mare (se auzi trosce-plose) și te pui en el?” Il mai învârți de doră ori (în timpul ăsta năii râdeau) și apoi îl zvârli la pământ.

Ochii învingătorului începură să lacrimize! Simțea cum a fost învins, și încă en totul!

Flașnetă se arzen cântând, ce și sătoare... și papagalul împărțea la lme bilete albe, verzi și roșii...

Pentru ori-ce reclamațiun sau schimbări de adrese, d-nii abonați sunt rugați a atășa și una din benzile cu care primesc ziarul „Universul Literar”, contrar, reclamațiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.

Acuarelă

*Cer albastru 'n noaptea clară,
Cunătăenei emblemă.
În înalt schitată luna,
Ca o albă diademă
Pusă pentru totdeauna
Pe o frunte de fecioară.*

*Venus gustă tot delirul,
Căci s'a logodit cu Iacul.
Îi anină 'n piept beteala
Și m'vindu-se și duc reacul.
Crângul sfătură gâteala
Ce i-a pus-o 'n păr zefirul.*

*Vișinii încărcați de floare,
Leagănă, visând, himera,
Unui dor ce-l prind de pază.
O sfioasă «primăvera»
Se 'ncunună cu o rază
Ce-a furat-o de la soare.*

*De potire se anină
Să cerșească o s'rutare
Flutură veniti în cele.
O vedenie e 'n zare...
Silueta unei țete
Se desprinde din lumină.*

*Haina-i, mantă strălucită,
Lunecă pe corp în cute,
De sub pleoapele umbrite
Pornesc visurile mute.*

*Legând basme nesfârșite
În prăvălia fericii*

*Gura-i caută cuvântul
Ce preludiu e dorinții...
Brațul lăinic îl ridică.
Harfa, coarda năzuinții
Tremură sub mâna-i mică.
Nimeni nu-i aude cântul.*

*O cunună 'n foi de laur
Peste creștetu-i sclipește
Sub izvorul de lumină.
Indoelnică, zâmbește,
Cu șfală se înclină
Către coardele de aur.*

*La lăuntrica cântare
Îi răspunde dorul tânăr.
Se-ating buzele ne-atinse
Și 'npietresc umăr de umăr,
Privind stelele aprinse
Ca făclile 'n altare.*

*Văl albastru 'ntinde cerul,
Baldachin în noaptea clară,
Cunătăenei emblemă.
Iar pe fruntea de fecioară
Strânsă 'n albă diademă,
Curge nesezat eterul.*

Maria Al. Hina

O stradă din Smirna

Cerșetorul

— Nuvelă de Marcel Prévost —

E o poveste mică și dragălașă, în care mă tem scriind-o să nu-i răpesc gingășia-i delicată și parfumul ei plăpind. Pentru ce care cind ne-a fost spusă, într-o seară, în decorul acela complicat de lux al meselor moderne, de femeia încântătoare care este eroina acelei povestiri, — pentru ce oare ne-a făcut o impresie atât de puternică în ce devenise aproape una din acele isprăviri clasice la care aluzia este în totdeauna înțeleasă și bine venită? Poate pentru că se deoseben așa de mult de toate bunățile politice și literare care au fost subiectul e vorbirilor în seara aceea. Poate pentru că, — în toamă după cum o atitudine sau un gest ajung uneori pentru a ne face să ghicim subțimbrămintea-l, un trup feminin, — uneori de-asemena nu trebuiesc de cât foarte puține cuvinte sincere, rostite de o femeie pentru a-i dezvălui în întregime sufletul.

Se vorbește de sollicitățile istorice, astăzi cunoscute și denumite de știința modernă, de care pe câțiva persoane sunt scutite și care îndeamnă pe unii să numere florile ce pe tapeturile unei odii, valmelor unei bibliotecii, tot ce se poate aduna în sfârșit; alții să se silasească, — în vreme ce merg pe stadă, — să ajungă la cutare felinar mai înainte a unei birji oare care ce venea în urma lor; iar alții în fine să și impună fel de fel de însărcinări stranie înainte de a se culca; teate boalele ușoare ale creierului nostru contemporan, — sărămite de monomanie și de nebunie, cu-lese în mod ereditar poate și împărțiate apoi în omenirea aceasta largă... Și cu toți ne spovedeam slăbiciunile, amănturile noastre ridicole de manieri, liniștii de spovedania celor-alți, încintați de-ai găsi la fel cu noi, mai răi uneori.

O tânără femeie nu spusese încă nimic: ea ne aculta ca-ecum surprinsă. Cineva o întreabă: — Dar d-ta doamnă ești scutită de manierele noastre moderne? N'ai nici cea mai mică slăbiciune nervoasă de deslănuțit? Ea păru că și adună amintirile într-o sforțare nespuse de sinceră a întregii ei ființe, făcu „nu... nu...”, cu capul. Și am avut cu toții impresia

că spunea adevărul căci atât tufășirea ei sinceră cât și renumele ei de soție cum se cade o scoala din rândul tutulor păpușilor moderne care se spovediseră adineaori.

Fără îndoială că modestia ei se inspăimântă să arate tutulor o imunitate, când toată lumea în jurul ei își mărturisise mizeriile.

Se mai gândi o clipă apoi spusese: — Doamne, nu vreau să susțiu că adun de obicei numerele birjelor sau că fac inventarul tutulor dulapurilor mele, înainte, să mă culc... Dar totuși, mai acum câteva zile, am resimțit ceva care seamănă îndea-jung cu ceia ce ai povestit adinea-ori, dacă am înțeles bine... un fel de impulsione lăuntrică, o putere care silente să săvârșesci numi de cât un act indiferent, de parcă ai muridacă nu l'ai făptui pe dată...

Toți voriră să audă povestea pe care o istorisi cu o grație nespuse, cu aerul că se senza că ocupă atenția altuia cu o întâmplare atât de neînsemnată.

Întâmplarea ce mi s'a întâmplat în două cuvinte, săptămâna trecută, sunt vre-o cinci sau șase zile de atunci. Eșisam cu fetița mea Suzon; o cunoașteți; implinește în curând opt ani, O duceam la școala ei fiind că milităia urmează cursurile unei școli particulare, și cum vremea era foarte frumoasă, hotărâsem să mergem pe jos prin Champs Elyseés și boulevard, de-acasă până în strada Laffitte.

„Mergem deci foarte vesele, pâl-vrăgind împreună când la rândul întâi, eu nenorocit, destul de tânăr, se țără cu greu până la noi, întinzându-ne mâna, fără să spună o vorbă.

„Țineam umbrela mea în mână dreaptă; iar cu mâna s'angă țineam rochia: mărturisesc că n'am avut răbdarea să mă opresc, să-mi caut portofelul... Am trecut înainte, fără să dau ceva cerșetoului.

„Urmarăm s'o luăm înainte, Suzon și eu mine pe Champs Elyseés. Mi-cuța încetase de-odată să mai vorbească, și eu însă-mi, fără să și în bine de ce, nu mai simțeam nevoia să mai spun o singură vorbă. Ajunsesem amândouă în piața Concerdiei și nu rostisem încă nici o vorbă de la întâlnirea noastră cu cerșetorul.

„Și puțin câte puțin simțeam născând și crescând în mine, un fel de neliniște, de suferință chiar, senzația că am săvârșit un act care nu se mai poate repara și că voi fi amenințată tocmai din pricina acestui act de un pericol nelămurit în viitor.

„Deobicei mă silese să văd limpede în mine însă-mi.

Imi ceream deci conștiința în timp ce mergeam: „Firește, imi spuneam eu, n'am săvârșit de loc o faptă gravă împotriva carității, nedând nimic cerșetorului care s'a țărăt spre mine... N'am avut nici odată pretenția să dau tutulor acelora pe cari li întilnesc. Voi fi mai darnică eu un altul”.

„Dar toate raționamentele mele nu mă convingeau într'u nimic; și nemulțumirea mea lăuntrică creștea, devenea un fel de neliniște îngrezi-toare. De vre-o zece ori, simțeam o nevoie imperioasă să mă întorc, la locul unde întâlneisem pe bietul cerșetor. Era însă un simțământ prost înțeles de respect care mă silia să nu mă întorc, în prezența fiicei mele. Nu'mai valorăm nimic imediat ce actele noastre sunt făcute în vederea judecății altera.

„Am ajuns aproape la capătul preambulărei noastre și eram s'o luăm pe rue Laffitte, când Suzon mă trase de-odată de rochie. Și mă opri.

„Mamă, făcu ea — Ce vrei, mitico?

„Ea își ațini asupra mea ochii ei mari și albaștrii și-mi spusese cu un ton grav:

— „Mamă, de ce n'ai dat nimic, nenorocitului acela de la Champs-Elyseés?

„Ca și mine, de-altminteri, nu se gândise la altceva, de la întâlnirea noastră; inima ei era frământată ca și a mea: numai că mai bună de cât mama ei și mai sinceră, își mărturisea pur și simplu neliniștea.

„N'am șovăit nici o clipă:

„Ai dreptate, draga mea, i-am spus.

„Am umblat mai repede ca de obicei, în prada ideii noastre fixe: ne mai rămăsese încă vre-o douăzeci de minute, până la deschiderea cursului. Am făcut semn la o birjă, și vizitui plecă în spre Champs-Elyseés, eu o înțeleală nespuse.

„Suzon și eu mine ne țineam de mână și vă rog să credeți că nu eram de loc liniștite. Dacă cerșetorul plecase? Dacă n'am mai putea să-l regăsim?

„Odată ajunse la rondul întâi, ne-am dat jos din trăsură și am inspectat în toate părțile, șoseaua. Cer-

șetorul nu se vedea năceri. Am în-țrebat o vânzătoare care și-adusese aminte că l'a văzut: „Nu e, spusese ea, un cerșetor obișnuit al cartierului, și nu știu în care parte o fi ivat-o”. Timpul trecea repede și cum amândouă eram foarte grăbite, eram cât p'aci să plecăm măhnite când de-odată Suzon zări cerșetorul, ghemuit în dărățul unui arbore. Dormea la umbră, cu pălăria între genuchi.

„Suzon merse în vârful picăre-lor și li puse o piesă de aur în pălărie; apoi ne-am suit în trăsură și ne-am înters în rue Laffitte. Era absurd, știți bine; dar amândouă ne-am îmbrățișat ea și eu am fi scâpat de cine știe ce pericol grozav care ne amenința”.

Tânără femeie tăcu, fața ei se roșise ușor pentru că vorbise atât de mult despre ea, în plină tăcere. Noi ceilalți cari am ascultat-o, am o senzație dulce, nespuse de dulce, de parcă am fi respirat un aer foarte curat și am fi bătut apă fieră proaspătă de la un izvor cristalin.

Traducere de Const. A. I. Ghica

ARISTIZZA ROMANESCU

Fără îndoială, ca Aristizza Romanescu este cea mai de seamă artistă dramatică a noastră.

Numele Aristizei Romanescu este legat de însăși înființarea și evoluția teatrului românesc.

Talentată, cum puține talente mari s'au manifestat nu numai pe scena românească, dar chiar pe scenele mari ale lumii, Aristizza Romanescu a avut și marea însușire de a-i fi fost dragă marea. A mărșit, cum n'a muncit altă artistă dramatică, și a avut și biu-rirea deplină a succeselor desăvârșite. Interpretând roluri din toate repertoriile teatrale, clasice și moderne, marea noastră artistă a izbutit să emoționeze prin sinceritatea jocului ei simplu, comunicativ și distins tocmai prin simplitate.

Aristizza Romanescu este fără îndoială unul din elementele de căpetenie ale dezvoltării Teatrului Național.

Obosită de muncă și de ani, marea tragediană s'a retras din frământările rampei și a avut să îndure apoi toate chinurile unui traiu nepermis de modest, procurat de o pensie infimă.

Nu merita, nu trebuia să se arate celei mai de seamă dintre artistele noastre, care a adus zile de glorie teatrului românesc, o indiferență așa de vinovată.

Actualul director al Teatrului Național a organizat în seara de 7 Mai, o serbare în cinstea Aristizei Romanescu.

E un fapt de frumoasă manifestare de recunoștință.

T I E

*Adâncul mării d'as străbate,
Păduri vergine, văi adânci,
De nișă sui pe nalte stânci,
Pe căi pustii și neumbâte,*

*N'as mai găsi la fel ca tine!
Ș'atât de mult tu m'ai zdrobit,
Că de atunci n'am mai iubit
Ne mai gândind nici chiar la mine.*

Smara

GROPARUL

de P. MIHAILESCU

— Să ne zărim, amice. La dreapta! Apasă cu putere. Tânărul gropar pune piciorul, apasă, și vârful lopeții se infișă în cosciugul gropii a-lăturate. Smucește la stânga și la dreapta și o bucată de lemn putred se desprinde. Pe urmă alte două opintiri cu piciorul în mucea lopeții și un miros greu pătrunde în tunercul gropii. Tânărul gropar face un gest de scârbă și sare afară din groapă.

Nori negrii se ridică pe cer. Un vânt puternic îndoaie crengile pomilor aproape să atingă pământul. Tânărul își acoperă ochii cu mâinile din cauza prafului care se ridică de pe șosea și la un moment dat o gata să sară în groapă, când deodată aude clopotul dela poarta cimitirului, anunțând că noul mosafir se apropie.

— Tocmai la țanc sosește. Pregătește frânghiile.

După ce spune aceste cuvinte cu accentul lui de nepăsare obișnuită, groparul cel bătrân cuscă, se întinde și se îndoaie pe spate. Mijlocul îi trosnește. Câteva picături de ploaie căzute după ceafă îl trezesc. Ieși afară din groapă.

Pe poarta cimitirului intră noul mosafir, fără multă pompă. Un singur preot și un băiat de vre-o 20 ani formează tristul cortegiu. Doi oameni duc cosciugul îmbrăcat în chembrică albă. Lângă cosciug o tavă cu două cununii.

Doi lemne sunt asezate deacurmezul gropii. Frânghiile sunt întinse la fel.

Un fulger. O lumină orbitoare. Preotul se închină în timp ce sicriul se descoperă.

— Elvira! Suriora mea! Rămân singur pe lume! Te duci Elvira. Oh!

Mamă! Indură-te acum și nu mă lăsa singur. Dumnezeu! Intonecă văzduhul. Aruncă fulgere. Trăsnește asupra mea. Tu moarte nemiloasă ce răpiși pe scumpa-mi seră.

Cu ochii fixați în gol, părul valvoiu și fața crispată de durere, se apleacă masivalește. Deguno un sârat pe obrazul tinerei, care doar-mă liniștită, cu urmele surâsului pe buze încă, mulțumită de aliuarea suferințelor.

Bătrânul gropar își desfăce basmau dela gât pentru a-și șterge lacrimile cari pentru prima dată în viață curseră.

Indușogut de tristul tablou nu putu să-și stăpânească un gest de indignare.

Ridică ochii spre cer, amenințând văzduhul cu pumnii. Apoi se aplecă să ridice sicriul pentru a-l așeza în groapa luminată acum de fulgere.

Conșus de preot, tânărul mergo domol, gesticulând, din când în când isbucnind într'un râs cu hohote. Inebunise!..

— Bătrâne Cosman! Nu pot uita. Ce dragoste frățescă! Și când ridicarăm cosciugul fața mortului se întristă.

— Presimt și morții.

— Bătrâne Cosman, tu plâns-ai adinecari.

— Copil neștiutor ce ești. Tu știi ce e durerea?

— Pe mama și pe tata, tu știi că eu i-am îngropat. Acum e anul.

Tu ai avut durere mai mare ca această?

Bătrânul începu apoi să vorbească.

Era pe vară. Sunt 20 de ani de atunci. Mă întoreeam într'o noapte acasă. La un colț de stradă o luptă pe viața și pe moarte se dădea între doi inși. Mă apropin în grabă de ei. Lama unui cuțit mare strălucia la razele lunei. Picioarele mi se înmuiară și simții că mă înăbuș. Mă oprese. Un țipăt înăbușit și un luptător cade jos. Mă ascund după colț și eriminalul din fugă scapă o hârtie în dreptul meu. Vreau să o iau la fugă după el, să-l urmăresc, când îmi aduc aminte că o hârtie i-a căzut, 100 de lei.. unul mort.. iar celalt e departe... nevasta'mi pe moarte.. mizeriel... Nu! Nu! Mi-e frică!.. Niște pași se-aud în depărtare. O iau la fugă.

Gândul că de două zile bucată de pâine nu se afla în casa mea, mă făcu să-mi pierd mintea.

Mă întore și iau hârtia.

În casă întuneric, plânsete de copii mici se aud. Intru! Iubita mea soție întinsă pe pat cu doi copilași alături își dăduse sfârșitul în chinurile nașterii.

Cinci luni în urmă sentința se citește:

Donăzeci de ani muncă siluică pe viață!...

Eram mort între cei vii.

După șase ani evadez. Porncso

În lumea 'ntreagă. Sunt ermarit de soți. În sfârșit viu aici.

Înmărmurit tânărul gropar privește pe bătrânul său tovarăș, care acum cu ochii holbași, alb la față, indoit par'că mai mult de spinare, așteaptă un semn de denunț.

— Copiii au rămas singurii!..

— Bătrâne Cosman! Ce tristă îți este soarta. N'u ai frică. Pe tine te iubesc întocmai ca pe tata. În mine la nevoie ai să găsești ajutor. Nu te teme. Pe sfânta cruce! Cu astă sapă Paș omori și fără oboscală ia-și face și mormântul.

— Fii cumintel Du-te și pregătește masa. Vin numai decât. Mai am să 'nfig doar crucea.

Dupăce își aprinse felinarul, bătrânul Cosman, stătu puțin pe gânduri. Părea că se cădește de cele ce spusese tânărului tovarăș Obosit de munca grea și tristă a pământului, avea acum mișcările încete.

Printre morminte o umbră se depărtează cu pași repezi

E tânărul gropar, care își luminează calea cu felinarul ținut în mâna dreaptă.

Bătrânul deabia putu să se plece ca să ia crucea.

Dădu puțin pământ la o parte. Apoi se lăsă cu toată greutatea corpului pe dânsa pentru a o înfige mai adânc. O curiozitate pornită dintr'un simțământ de milă, îl făcu să citească la lumina felinarului cele ce scriau pe cruce. Citi: ...Elvira Cosman, decedată în ziua de 3 Septembrie 1875 în vârstă de 20 de ani.

Felinarul îi scapă din mână. Un gemăt prelung și înfiorător ieși din pieptul uscat al bătrânului: Ca un nebun se repezi la cruce. Struță lemnul și căzu deasupra mormântului.

Ploaia începu să cadă și encuvaele se aud pe turla capelei. Apoi se sculă. Picioarele i se muieră. Fața și gura îi erau pline de noroi. În spasurile durerii mușcase pământul, care acoperea pe scumpul său copil. Își rupse cămașa la gât și sgârieturi adânci se vedeau. Dragostea de tată pentru a-și săruta copilul mort înălțurase oboscală lucrului din zi. Sapa i se părea că nu părunde adânc și atunci începu cu mâinile să dea pământul la o parte.

Sângele-i eurgea din vărfurile degetelor și plânsul îl îneca în gât.

Îngrijit, că s'o îi întâmplat ceva bătrânului, tânărul gropar își luă felinarul și eși pe usă. De trei ori îl strigă pe nume. Nici un răspuns. Cu teamă își îndreptă pașii spre groapa la care îl lăsase pe bătrânul Cosman.

Vântul îndepărtaș norii de ploaie. Razele lunei lumineau calea printre morminte. Din când în când ridica felinarul deasupra capului pentru a vedea mai în depărtare. Crezu la început că apucase drumul greșit. Nu! Nu se înșelase. Uitându-se mai cu atenție, ceva văzu că mișcă spre dreapta. Se îndreptă într'acolo. Cineva se ridică încet dintr'o groapă. Îndreptă lumina; scoase un țipăt de groază și întepeni locului!..

Bătrânul Cosman pe mărișara gropii, ținea capul moartei și-l săruta.

Razele lunei cădeau asupra mormântului și asupra sa. Rochia a-bă de mireasă a moartei era roșie de sângele curs din degetele bătrânului și el acum începuse să cânte și să sară pe lângă dânsa.

Bătrânul Cosman în zori adormi somnul de veci lângă fiica sa.

A doua zi intendentul cimitirului dădu ordin ca să fie îngropați la un loc.

Iar tânărul gropar are grijă de candelă să ardă 'ntotdeauna.

FRAGMENT

*Ascult de-o vreme 'ntreagă al păsărilor cântec,
Un imn de sărbătoare, o dulce armonie;
Mireasma primăverii plutește 'n toată firea
Și flacăra iubirei în suflete reinvie.*

*E murmur de izvoare și sunet de chitare,
Și frunzele se mișcă de-al primăverii vânt;
Se scutură salcâmii și cade alba floare,
Ca fulgii de zăpadă s'așterne pe pământ.*

*Albastru este cerul, adânc ca infinitul,
Și piscurile 'nalte par niște umbre 'n zare,
Fantome ce se mișcă în farmecul de soare,
Se oglindesc în rîuri, se oglindesc în mare.*

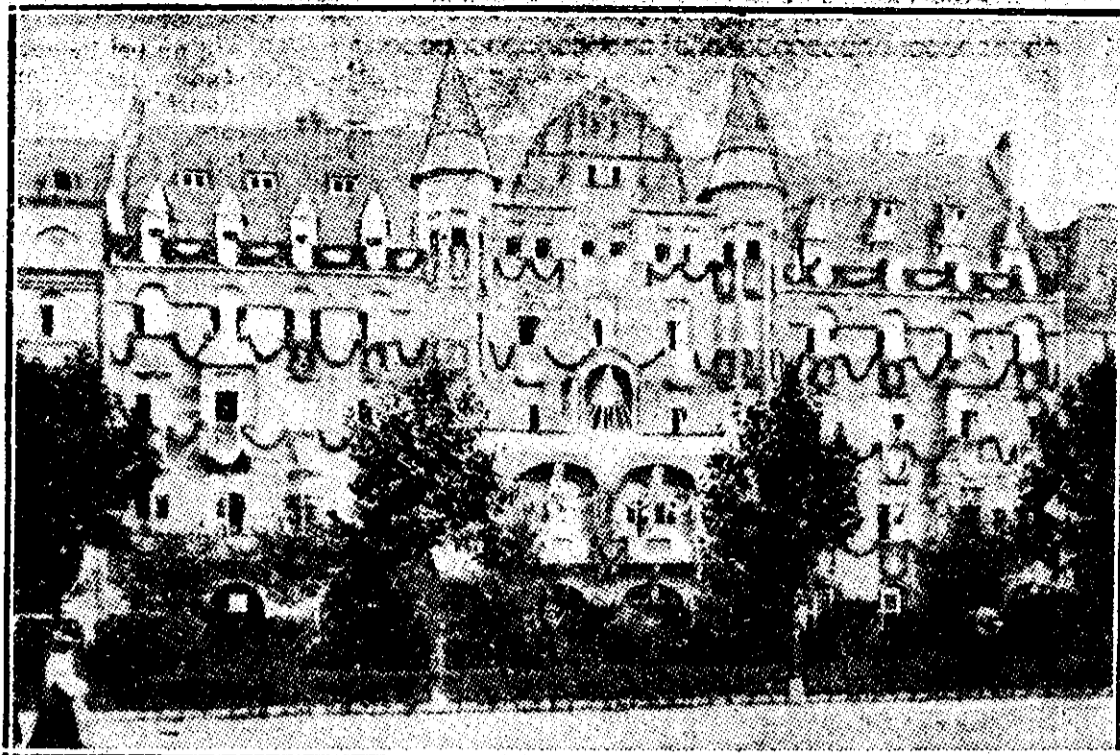
*Pe pajistea 'nverzită se 'ntinde hora mare
Și 'n ochii tuturor lucește fericirea...
Se nasc atâtea doruri, e atâtea foc de viață;
Că inima-mi tresaltă și rde 'n ea iubirea...*

M. Hertogan

Piața orașului Durazzo

Palatul Terminus din Metz

Săptămâna artistică

Un talent sugestiv: Romano

M. S. Regina Maria a reținut trei tablouri mari

Duminica trecută s'a închis la Ateneu, expoziția pictorului Romano, care e un talent impetuos, puternic, sugestiv. Se poate vorbi despre opera sa ca despre o valoare consacrată definitiv.

Această expoziție putea să treacă neobservată de publicul iubitor de artă, dacă modestia, ciudată în vremea de azi, a tânărului pictor nu s'ar fi lovit de indiscrețiunile admiratorilor săi.

Cei cari l'au cercetat, au simțit o adevărată surpriză artistică „Toamna”, reținută de M. S. Regina Maria, e un adevărat eveniment. O simfonie de nuanțe în care palpita tot sufletul toamnei, o vigoare nebănuită în stilizarea elegantă a celor patru femei care par bronzuri încremenițe pe pânză, un joc de umbre și lumini, o putere de execuțiune care te ține pironit în fața pânzei. Acest tânăr minunat aduce o notă filosofică în arta lui. Melancolia toamnei e covârșitoare prin vitalitatea ei, dar te înalță prin măreția motivelor stilizate.

E un cer limpede și dulce într-o atmosferă de regret, armonizându-se admirabil cu muzica tăcută a frunzelor ruginite și cu zâmbetul melancolic al celor patru grații. O astfel de toamnă, numai în egloga lui Virgil.

„Edera” e o concepție de psihologie feminină. Artistul a înțeles femeia care se încolăcește de sufletul omului cu șarpele mitologie de trupul viețuiesc dar chinuit al lui Lacedon. E atâta realitate și ritmul vieții impecabile îl simți atât de vibrant în cât înțelegi ființa artistului care a isbutit să-ți recreeze emoția simțită de el.

„Ursitoarele” e o lucrare neterminată, dar cărcia îi lieste prea puțin din ciclura definitivă. Un cer de noapte profund albastru. Parcele hotărăsc destinul nevinovatului prunc care trece în viață în noaptea aceea. E o lucrare de mână măiastră din care respiră un misticism sbulit și te face să bănuiești un suflet de orientat cotelplativ.

Un „Crist” expresiv, cu o aureolă caracteristică, e o interpretare cu totul nouă a acestei imagini dumnezeiești.

Portretul e genul în care pictorul Romano și-a fixat mai mult originalitatea talentului său. Subiectul e bine studiat, — sufletul celui portretizat e înțeles și tălmăcit, însă și viața zâmbește în priviri și palpită intensiv în expresiunea feței.

„Auto-portret”, reținut de M. S. Regina Maria, e tipul caracteristic și sufletul impetuos al artistului care intră temerar în arena vieții.

Nudurile ca și portretele acestui pictor, care debutează atât de modest dar și atât de interesant și sgomotos, te fac să cugeti la Velasquez, marele pictor spaniol a cărui artă, mai ales în Franța, e cimpul de studiu al artiștilor de azi.

În aceeași sală au fost câteva lucrări de sculptorii Boamba și Halin cum și vase decorative de Becker.

Azi se deschide salonul oficial care va fi o expoziție în care toate talentele se pot afirma pentru că nu reprezintă o direcție ci o catedrală a tuturor genurilor artistice de la noi.

Leontina Dicscu

Note de călătorie

dintr'un carnet
de ELENA NICULIȚA VORONCA

Vineri în 12 Mai 1904

Mi-am făcut de acasă pregătirile într'o liniște, pe care am avut-o, poate întâia oară în viața mea. Simțeam și bucuria că am să plec, dar îmi aduc aminte că înainte de hotărârea definitivă, am spus lui Z că m'eu egal: De vrea, poate să mă ia, de nu, voi rămânea acasă. Poate era vr'o înțepătură în această declarație, nu'mi aduc bine aminte, căci eram ocupată cu altele și n'aveam des'ul timp a simți sau a cugeta asupra acestui lucru, dar eu toate acestea, îmi aduc aminte amarul resemnării, ce l'am simțit, și eu care demult sunt deprins. El însă a zis că acum mă va lua, la toamnă însă voi rămânea acasă. Mă așteptam puțin la acest răspuns, ea la toamnă să rămân, dar îmi era egal... Tot timpul călătoriei el s'a păzit să'mi spună un cuvânt care să strice armonia și am păstrat și eu tot timpul față de el aceeași purtare. Mi-a venit în gând ideea voiajului de nunță pe care spuneam la prieteni că'l făceam, de și cam târziu... dar se vede că moi bine e așa, de cât de fel. Ce bucurie, ce expresiune ar fi fost atunci în sufletele noastre și ce egalitate în temperament acum! Asta mă întrighează mult, calmul acesta al meu! De nu cum-va și el e un reflex, —

Însă al-mulțumirei! Bucurie înăuntră că nu simț așa mare, eram deprinsă numai cu contradicțiunea și durerea înădășită, ș'acuma de-odată, iată-mă în o altă stare: simțese liniștea. E și aceasta ceva. Nu mă supăr, dar nici nu iau parte cu toată nima la bucurie. Sau este o mcarte a simțirei, ee se operează în mine? E o toiere.

Cu înțelepciune am pregătit totul. Cu liniște stam pe peron și așteptam plecarea trenului, pe când Z. era iritat, cumpărând biletele, etc. Inima însă înainte de plecare mi s'a bătut puternic, când am văzut că vin dintre prieteni să ne petreacă. Era poate din cauza boalei, căci de la Paști încoace — sufăr de un deranjament al inimii. E o boală care în câte-va nopți m'a speriat și mi-a insuflat un motiv de resemnare mai mult, precum și abținerea de mâncare grea de mistuit și reținerea de la ceât prea cu încordare. Devoam cărțile imediat după mâncare, cu care ani sufăr de stomac — și deodată m'am trezit că și inima nu'mi mai poate funcționa. În același timp am căpătat și o influență, grea ca un tifus. Când mă trezeam din delir, mă gândeam: oare am scăpat cu viață? Iar de am scăpat, mă temeam să nu închunesc. Creerul meu iritat de studii, lucra în timpul somnului mai cu putere de cât în activitatea lui naturală. Problema ce nu isprăvisem e deslegat trează, o deslegam în somn, într'un mod extraordinar, și când mă trezeam, eram de o stă-lăciune nespūsă; vedeam însă că scăparca mea era să nu mă gândesc la materia pe care o rumegam, dându'mi silință să mă gândesc la altceva și astfel m'am făcut sănătoasă. Poate de la această pază datează liniștea în care'm intrat — ea efect al boalei, ea mulțumire că mai trăiesc, că am înviat, de și la inimă nu sunt deplin sănătoasă; cum cîțese simt greutate și apăsare și de aceea repede trebui să las. Doamne-zeeule! Fi-voi oare înapoi cum am fost?

Și această nenorocire pe capul meu, și această pedeapsă n'au fost destule? Să pot lucra și da la lumină ceea ce am mai scump în mine, ce'mi e mai drag de cât totul pe lume. Eu cred că tocmai voiajul acesta mă va restabili, mișcarea și distracția. Din multe am scăpat, voi scăpa și de aceasta... La gândul că'mi vine la timp schimbarea de viață ce o fac, mă bucuram și'mi dădea speranță că am să trăiesc, să'mi isprăvesc seriile. Desigur că nu așa complet, având de luptat cu sămăntatea mea sbuciumată, dar măcar într'a cît șoarța mea barbară mă va ierta, să aduc folos națiunii mele... Aici, în Viena e bine de studiat, în biblioteca universității mă simt mai bine ca acasă, — să pot veni și la toamnă ce fericită aș fi!

Am plecat în Cernăuți în ziua de Sf. Gheorghe, la 8 oare seara, astfel că restul Bucovinei și Galiția pînă aproape de Cracovia nu le-am văzut, lucru de care eram mulțumită, căci monotonia și sărăcia de pe teritoriul șes ca pe palmă al Galiției, ce parcurge trenul, își produce neplăcere. Pământul de altfel e foarte bine lucrat, deși slab, numai nășip, dar țărani îl lucrează cu deosebită artă și iubire, totul e ca o grădiniță, ca stuațul” cum s'ar zice. Chiar dacă vezi curțile grafiilor aranjate în mod pitoresc și gospodării model, casele răzlețe ale țaranului, aruncate numai așa, ca să aibă omul adăpost, pe moștele bocești, — căci țaranul pământ n'are — te umplu de tristețe. Nici un grajd lângă casă nici un grajd lângă casă nici un hăș — sub același acoperământ stau și oameni și vite și păsări, dacă le au.

De la Cracovia se schimbă terenul. În jurul Cracoviei ai sub ochii o adevărată panoramă. De aici și populația începe a trăi mai bine, vezi influența apusului. Immediat intrăm în

Isvorul fericirii

Selene, supărată de atâta rătăcire,
În seara când pricirea din ochii tăi zâmbia,
Lăsase în întuneric hotarele nstelate,
Voină să se răzbum pe lumea încă rea:
Imensii nori negri, de-a cântului mănăie,
Au fost trimise s'ascundă a cerului cămine.

Cu toate acestea, însă, nici negurile-acele
O clipă nu torit-au în sufletu-mi pribeag,
Căci, fără de nceltare, vedeam în chîm-și drag
O stea ce luminează o noapte fără stele,
Regină mult iubită a gândurilor mele!
Ești raza de speranță ce soarele coboară,
Sublimă radiere a fostei fericiri,
Ce veșnic și-o nsusește și-apoi ca pe-o comoară
Ușor, ca pe-o suflare, o mprăstie'n priviri.

A. Ganymed

Silezia. Pământul e acedat, arată lucrări însă devine tot mai suare. Ne-simțit se schimbă și aspectul satelor, iar pe la mijlocul Sileziei iau o față nouă: sunt sate mari în felul celor nemțești, țărani culți, în opoziție cu îndebilitocirea galițienilor. Natura născândă, acum primăvara, sub conducerea mâinii artistice a lucrătorilor acestora, te răpește. De și încă șes, dar efectul ce știu ei da prin plantarea copacilor la ape și vălele, îmbobociți de floare, pe șesurile inundate, pe linia drumul de fier, te încântă.

Indată ce ai trecut Oderbergul și te afli în M-ravia, cultura omului devine tot mai pronunțată. Populația devine tot mai deasă, iar pământul de tot slab, mlăștinos, e cu multă muncă lucrat, ca să te dea o bucăciță de pământ: drenaje și canale pe dedesubi, iar de-asupra mărunț și neted, ca lins cu limba, sămănat cu mașine care fac să răsară sămănta rând. Și dacă la șesuri știu ei să abată monotonia, ce efecte știu scotoaceolo, unde pământul e variat! Ce aranjament de sate! Ce maiestrit sunt îngrijite riuri, poduri, dealuri, vălece. Tablouri vii îți răsar ca prin farmec, tresărind de încredere în splendoarea această de înflorire a naturii. Ți se pare că ești într-o sală frumoasă decorată de hal, și că se scutur.

Cu cât te apropii de Viena, satele și orașele cu neamăratele lor fabrici devin tot mai dese. Casele sunt așezate uneori ușă în ușă, fără simetrie — nu-i lucrătorul, câmpului care să facă natura frumoasă, e lucrătorul manufacturier, ce deabia are timp pentru trebuințele lui. Dintr-un oraș, fiind zi de târg se sue în treu o mulțime mare de populație, de prin satele învecinate întorcându-se pe la casele lor cu târzucl. Femeile au ceva pitoresc; cu fuste lor scurte până la genunchi, unele peste altele, având partea de jos a corpului până la talie ca un stog, pe cap cu tulpane lungi, iar tu spate ducând coșuri adânci pline cu marfă, pe care o ai putea încărea într-o căruță — pe când bărbații în covoaia cunți de talie, cu fețele idicate, cu genunchii goi, își proșcă răspl, parcă sunt niște caricea-turi. Sunt niște povești. Aprins de Viena se îndesesc satele cu vii, având dinții ca vinaturi săpate în pământ, așa ca de la niște țărâni aducându-i aminte de obiectele de artă ale țării.

În amurgul serii intrăm în Florisdorf, care are niște asemănări cu un sat și care face parte din corpul Vienei. Aici sunt cele mai multe fabrici și tot aici e cuibul socialistilor. În Florisdorf am trecut pe pod, Dunărea, având în dreapta, în depărtare, Kahlenbergul (plesuvul) muntele iubit al vienezilor, pe care face vara excursiuni. Când am ajuns la gară, era noapte. Orașul fiind frumos iluminat, tot parcursul drumului pe la arcade, etc. până la oel Hamerland în strada Floriani unde am descins, mi s'a părut o feerie, desi cunoșteam Viena de când trecusem la Carlsbad, dar nu mă aflam în dispoziția de astăzi. Trădită de drum, emoțiuni și în așteptarea frumusețelor ce am să mai văd, am dormit ca la ușa unui templu fermecat.

A apărut:

Getta

roman sentimental

de V. MESTUGEAN

Pretul 1,50 — Editura Bibliotecii Steinberg

Cântecul pustului

CARAVANA

Caravana!... caravana!... caravana!...
Vine vestea tot pustiu nșiorând;
Prădătorii se pornesc la drum cântând,
Mai cumplii și mai nebuni iutindu-și goana.

Caravana!... caravana!... caravana!...

Trece vestea cu convoi de presimțiri,
Caravana prin popasuri întârzie,
Caravana ce-o așteaptă nici nu știe,
Liniștii ea visează năluciri.

E departe, dar și alții au trecut
Tot pe aici finându-și drumul înainte;
Drumul dară e destul de cunoscut,
Niciodată călătorului nu minte.

Și s'o trece acum și zina cu arșița
Și-apoi adaptează cu înghete și cu veni,
Tu, în zori, când desleptată n'ai mai fi,
Alții poate și-or călători rămășița.

Aștia și-au piercecezi nedumerită
Drumul, care de-astdată te-a nșelat,
Și-ai rănit cel cu care odată ai plecat,
Te-a mîntit și-acum te simți mai părăsita...

Trece vestea cu convoi de presimțiri,
Tu ascult-o și adâncul îi pătrunde;
Tu ascult-o, și n'adâncul ce ascunde,
Vezi-ți soarta ce-ți făcuși din năluciri.

Caravana!... caravana!... caravana!...
Vine vestea tot pustiu nșiorând;
Prădătorii se pornesc la drum cântând,
Mai cumplii și mai nebuni iutindu-și goana.

Caravana!... caravana!... caravana!...

Ion Scăenaru

Centenarul nașterii lui Ion Ghica

În luna asta se împlinesc o sută de ani de la nașterea lui Ion Ghica, om politic și scriitor distins care a jucat un rol însemnat în istoria țării. Născut în București în 1816, Ion Ghica după ce și-a urmat studiile în țară a fost trimis la Paris unde a studiat matematicile cu unul din frații Golești. Întorcându-se în țară principala Mihail Sturdza i-a oferit o catedră de economie politică la Academia Mihailiană Ion Ghica a descris el însuși în pagini admirabile, în „scrisori către Alexandri”, amintiri foarte frumoase și în deobște interesante, cu privire la cariera-i de profesor. Cum însă pe vremea aceasta începuse fomentarea marelui revoluționari din 1848, Ion Ghica a plecat în străinătate pentru a interesa puterile mari de soarta României.

Fiind foarte bine văzut în Anglia și tot astfel la Constantinopol, a fost ales după 1848, guvernator al insulei Samos, unde a depus o muncă neobosită, stărpind piraeria și făcând o sumedenia de îmbunătățiri. Exilat din țară la 1848 se reîntoarce în 1857, unde peste doi ani formează cel dintâi minister al Moldovei sub domnia lui Cuza. Cu toate acestea a fost unul din capii conspirației cari au de-tronat pe Cuza. După de-tronarea primului domnitor român, Ion Ghica a fost prim-ministru, apoi director al teatrelor, unde a depus de-așemenea o muncă neobosită, silindu-se din răspuneri să organizeze cât mai mult teatrul. În Ion Ghica i se datorește în mare par-

te înflorirea teatrului pe vremea aceea, căci pe atunci manifestările artistice erau trecute aproape cu vederea în mijlocul indiferenței generale.

Pe la sfârșitul vieții lui, Ion Ghica a fost ministru plenipotențiar la Londra, unde se bucura de multa simpatii și mai ales de multă vază.

Ca scriitor Ion Ghica a fost membru și președinte al Academiei Române, opera lui e destul de vastă și cuprinde *Scrisori către Vasile Alexandri*, o redare fidelă și neșpus de frumoasă a moravurilor noastre de pe vremea aceea, *Con-robiri economice*, o culegere de diferite chestiuni de economie politică, scrisă într-un mod foarte atrăgător. *Amintiri din Prilegie*, o culegere de scrisori și acte privitoare la revoluția din 1848. — *Pământul și omul*, un studiu de geologie și o breșură *Occupation des principautés danubiennes*, iscălită cu pseudonimul G. Chainoi și în care critică domnia lui Bibescu.

Ion Ghica a murit la moșia lui Ghergani în 1897, în vârstă de 81 ani, iubit și respectat de toți cari l'au cunoscut.

Am redat pe scurt aceste câteva notițe biografice cu scopul de a ne face datoria față de un mare om de stat uitat aproape, și al cărui centenar a fost trecut cu vederea în mijlocul unei nepăsări condamnable, tocmai de cei cari ar fi trebuit să se ocupe mai serios și mai de aproape de mișcarea noastră politică și culturală...

Și nu pot încheia aceste modeste rânduri fără să nu aduc vii mulțumiri, domnului V. Mestugean, care mi le-a cerut pentru comemorarea lui Ion Ghica.

Const. A. I. Ghica

Viața artistică și literară

Sully Prudhomme și opera lui poetică, studiu literar de d-l Constant Ionescu. Editura „Flacăra” 1916. Pretul 1.50 lei.

D-l Constant Ionescu a scos într-un elegant volum conferința d-sale de la Ateneul Român, atât de mult aplaudată, despre marele poet francez, Sully Prudhomme. Scris într-o admirabilă limbă românească, cu expresiunile cât se poate de alese și de proprii, studiul acesta umple un gol simțit, pe terenul inițierii noastre în producerea de literatură și artă ale scriitorilor și artiștilor străini. D-l Constant Ionescu ne face parca o mărturisire din această conferință, vorbind despre viața și opera poetică a *Prudhomme de geniu*, cum îl numește d-sa, despre născutul poet al dragostei și al suferinței omenești, despre cel mai savant și mai artist dintre toți poeții Franței.

O scurtă privire asupra vieții lui Sully Prudhomme, începe studiul d-lui Ionescu. D-sa luminează apoi pe rând, epoca începuturilor școlii *parnasiane*, al cărei cel mai desăvârșit reprezentat a fost Sully Prudhomme. Deșăbirile acestei școli de școala romantică și caracterelor perfect proprii ale parnasienilor, în fine, înainte de a trece la analiza amănunțită a operei poetice în sine, a lui Sully Prudhomme, face să relasez împede calitățile acestui poet, în comparație cu Leconte de Lisle, maestrul care l'a introdus în ce-naclul Parnasiensilor.

Trecând la fondul operei poetice, d-l Ionescu reliefează prin admirabile citări din versurile poetice, foarte bine alese, cele două trăsături principale ale acestui fond: evoluția *iubirii*, înfrățită cu *sufărînța* în cele trei faze ale sale: iubirea ingenuă, iubirea pasionată cu neconținute frământări filosofice, infine iubirea creștină, pe care o cântă după năfericitul războiu din 1870, care a înfrânt Franța și poporul francez și conflictul dintre *suflet și corp*. În această dragoste, conflictul din tre știință și poezie, dintre inteligență și inimă, care a țăraturat pe genialul paraliatic aproape treizeci de ani, până când știința biruind poezia, Sully Prudhomme înce-tează de a mai scrie versuri devotându-se cu totul studiilor filosofice.

Din punctul de vedere al formei, versurile lui Sully Prudhomme, spune d-l Constant Ionescu, realizează cea mai magistrală, cea mai măiestrită factură. Armonia și emotivitatea lor, sunt redade cu o plasticitate nebănuită, prin *verbe* și prin *contrast*, prin *imagini* și comparații de o rară su-gestie.

Acesta ar fi, în rezumat, studiul atât de interesant și de gândit al d-lui Constant Ionescu, studiu care merită fără îndoială să fie citit și admirat în întregimea frumuseții și obiectivității sale pă-trunzătoare.

Au apărut în editura I. Negreanu, *Speranțe Spulberate* de Alphonse Daudet și *Dragoste de Decădere* de Emil Zola, ambele traduse de colaboratorul nostru d. C. A. I. Ghica.

PRINTUL GALLILOR
are se află pe frontul italian

Poeme în proză

Lumina.
— Ce tablou frumos! Ce contururi distinse! Ce culori atrăgătoare!
— Lumina artistului strălucește acolo!
— Lumina soarelui orbește și transformă totul, răspunde un prieten al său.
— Lumina ochiului se refringe asupra lui, continuă crucerul scriinului.
— Lumina sufletului său, îi strigă o voce din infinit.

Mănuțele.
O poezie presărată cu flori, cu diadema cu strălucirea diamantelor. Unele stropite cu sânge, cu albul de seratec în umbra albului...
De după o celină de smarald, a cărei înălțime depășea de atât era asemenea valurilor unei mări, mângâie de melancolic zefir, regele văii priviră în costum de sărbătoare operele lui.

Dar iată că întocmai câștilor ce vor să vadă cât mai multe vizuine căzând în urma lor, doi tineri cu inimile străpuse de săgeata lui Eros încep să se gândească zburdalnic prin lumea florilor de câmp, spintecând fără milă blamida verde a ierbiilor.

— O Sylvia, Sylvia, rise tânărul cu ochi visători, dă-mi voie să sărut mănuțele tale trandafirii, să presar pe ele mângâierile ochilor mei!
— Nu pot, nu sunt ale mele, sunt ale lui Dumnezeu, răspunde zămbitoare. Cere-i-le lui.
— Dumnezeu!... continuă tânărul cu aprindere dă-mi voie să sărut mănuțele dragii mele!
— Nu pot, nu sunt ale mele, răspunde Supremul Stăpânitor. Sunt ale lui Satan, căci el a conceput lumea. Cere-i-le lui.

Norii.
Vezi norii cei negri de sus, ce se aruncă ca o avalanșă de fum asupra flăcărilor purpurii ale orizontului? Sunt sufletele păcătoșilor rălăcite de asupra vieții, sunt sufletele nenorocite ce se vor perde în neant.
Privește: flăcările purpurii se întunecă: pânza mototeliță a norilor înghite strălucirea apusului de toamnă. Firmamentul, senin mai adineauri, e întunecat și amenințător.
Privește: străluciri de fulgere apar din ele patru colțuri ale infinitului, vijelia imprăstie sufletele nenorocite și ultimele priviri ale soarelui se îndreaptă către noi ca raze de speranță.

A. Ganymed

Valurile vieții
de DIMITRIE I. OPRESCU

Născut într'un sat din Dolj, în a cărui apropiere erau păduri de mic copil i-a plăcut viața de copil.
Mi-aduc aminte că în copilărie ducându-mă într-o zi de primăvară prin pădure să culeg ghiocei, m'am văzut prins pe la spate de el. Era ceva miu mare de miu ca mine și tare voinic.
M'a amenințat cu un cuțit și mi-a luat pălăria și buchetelul ce-l adunaseam cu multă trudă.
Mulțumit că am scăpat numai cu aift. nici nu știn cum am eșit până la marginea pădurei.
Venind acasă, povestese alor mei ce am pățit și mi spun că a fost Costache Vișan, care începuse de mic să se dedea la hoții.

A trecut multă vreme de atunci, eu eram la oraș în școală și dăcându-mă prin sat în vacanțe, auziam vorbindu-se de câte un furt, spargere și altele, al căror autor era desigur Vișan, care scăpa de urmări.
Erau timpuri când s'ar fi părut că s'a lăsat de acest obicei și că va deveni om de treabă. Deși eu reputație rea, dar se găsisse o fată de oameni sărmani, Trana, care să-l placă, fiind voinic și curajos și care în curând a devenit nevasta lui.
Dar Vișan, cu toată dragostea pentru Trana, tot mai da câte o lovitură.

Urciorul însă nu merge de multe ori la apă; prins asupra unui furt, este arestat, trimis judecătoarei și condamnat la 3 luni închisoare.
După ce a executat pedeapsa, ca- te nu la puse în viața minții, a început să se dedea iarăși la furturi și tâlhării.
Într-o noapte, comițând o spargere la un han, este surprins și ca să scape, atentează la viața bietului negustor, care însă nefiind rănit grav de cuțitul lui scapă.
Prins și arestat, este din nou trimis în judecătoarei și condamnat la 5 ani închisoare.

Trana, deși avea prilej de desfăcerea căsătoriei, n'a făcut-o pentru motivul că-l iubea.
Neavând cu ce trăi, s'a angajat în serviciul unui șef de gară.
Întâmplarea a făcut ca aici să facă cunoștință cu un mecanic, Ioan Gorea.

Fiind tânără și frumoasă, ușor i-a fost acestuia să se amorozeze de ea. Poveste veche, dar veșnic nouă: s'au îndrăgostit câțva timp, până într-o zi mecanicul, care o plăcea mult, i-a propus să iasă din serviciul șefului de gară și să trăiască cu el.
Trana a primit propunerea și el încântat de fericire, ia casă cu chirie în orașul unde fusese de curând mutat cu serviciul și o transformă într'un cuib de dragoste.
Robit de frumusețea ei, întrebuințează mare parte din economiile lui și cumpără obiecte casnice, înființând în scurt timp o frumoasă gospodărie.

Ce nu face omul când iubește cu adevărat; căci în adevăr Gorea iubea cu pasiune pe Trana.
Când venea de la slujba plină de griji și răspundere, negrit de cărbuni și unsori de la mașină, și da cu ochii de Trana, fața i se lumina și toate oboselile le uita.
Până aci toate au mers bine și poate ar merge și azi dacă Trana n'ar fi avut pe inimă altceva.
Fire șireată și prefăcută, pe de altă parte mecanicul orbit de iubire, nu putuse constata că ca nu-l răsplătește cu aceeași iubire.
Inima ei bătea tot pentru Vișan cel voinic, prima iubire n'o putea uita, condamnarea lui nu-i răspise dragostea. Dar pe lângă legătura inimei era și bărbatul ei legitim.
Era într-o Joi înaintea Paștelor, când în toate casele se face pregătiri.

Casa lui Gorea, imbelșugată cu de toate, aștepta să petreacă Paștele în fericire. Venindu-i rândul, plecă la drum în acea zi pe la amiază. Vinăci tot cam pe la amiază se înapoia.
Venea trudit de la muncă și a-bea aștepta să smecască la casa lui și în căldura plăcută a căminului și adormit în mângăerile dragăsoase ale Tranei, să uite ohoala.
Intră în curte și nu dă cu ochii de ea; și-a zis că e la bucătărie în zor cu treburile casei.
Se duce de-a dreptul în odaia lor de culcare... Rămâne încrămenit de ce vede... Un bărbat străin culcat în patul lor! Nu-i vine să cre-dă ochilor, i se urecă sângele la cap, simte tâmpile svăcnindu-i, călduri și fiori îi cutreeră prin tot corpul, vrea să se repeadă asupra lui, dar n'o face.

Se retrage buimăcit, caută pe Trana și o găsește la bucătărie, îi era deslășiri asupra aceluia îndrăzneț musafir.
Ea-i spune că e bărbatul ei legitim, care a fost liberat din închisoare.

Simțea că-i fuge terenul de sub picioare, că se prăvălește într-o prăpastie.
Sângele îi clocotea în vine; și făcea planul să zdrobească pe acela care ca o lovitură de trăsnet îi zdrobise fericirea.
Simțea că e izbit în inimă ca o săgeată veninoasă prin pierderea ființei ce-i era atât de dragă, vedea dispărută liniștea.
Deși cuprins de grozave frământări, nu s'a descurajat complet, n'ea recurs la violențe.
S'a gândit că avem autorități la care să se plângă să-i facă dreptate și cu ajutorul lor să îngusteze din casă pe acel supărător musafir.

Ducându-se la comisarul de poliție, a reclamat cazul și acesta a venit la fața locului să cerceteze. Dar după acelu de căsătorie ce i pre-in-tă Trana, constată că pușcăriașul Vișan e în casă la nevasta lui, cu care avusese meren corespondență în timpul condamnării.
Vișan îi explică comisarului, că fiind condamnat la 5 ani închisoare, a făcut-o, iar pentru rest a fost grațiat în vederea sărbătorilor de Paști și a venit la soția lui.
În fața acestor probe omul legii n'a avut ce face și cu toate protestările lui Gorea că gospodăria casei este a lui, s'a retras și a lăsat pe Vișan să petreacă cu Maria sărbători fericite și îndesulate, din sudoarea bietului mecaric.

HIPNOTIZOR SPIRITIST
Devine oricine cerând prin o carte poștală deslășiri gratuite la:
Biroul STUDIILOR PSIHICE, Bârlad

EX-LIBRIS
Profils parlamentaires, Jean Dragu. De ce în limba franceză? Pentru că d. Ioan Dragu este colaborator la *Journal des Balkans* și portretele acestea le-a publicat întâi în ziarul său, reunindu-le mai tâziu în volum.
D-sa declară că nu le-a mai revăzut „sunt vechi de câteva luni de zile, dar autorul crede că tot mai seamănă încă”. În adevăr, dându-se mobilitatea sentimentelor și principiilor camenilor noștri politici, o lună-deună e un trecut foarte îndepărtat.
Dar d. Dragu a ales pe cei mai de seamă dintre camenii noștri politici, cei care conduc, cei care sunt obligați să fie mai seriosi și să aibă principii, care să fiină câțiva ani de zile, nu câteva luni.

D. Dragu nu a schițat simple portrete, ci satire, dar satire în înțelesul cel mai înalt al cuvântului. A ființat seamă de călăși, pe care le-a exagerat chiar uneori, dar a exagerat și defectele. Cu toate acestea, a reușit să creeze ființe care în adevăr trăiesc.
D. Dragu e scriitor de rasă, are epitetul care trebuie, vede pe cineva în momentul ce-l caracterizează mai bine: îl schițează pe d. Fe-rekide, atunci, când cu mâna pe clopotel ascultă pe orator, chiar atunci când nu-l mai ascultă nimeni.

„Când surâde, i se luminează fața, ca un soare frumos ce ajuns la apus iluminează un peisaj devastat”.
Și defilează unul după altul cei care ne conduc: d-nii Costinescu, C. C. Arion, N. Iorga, Al. Constantinescu, B. Deavrancea, C. Di-sescu, Porumbrau, Marghiloman, I. Th. Florescu, V. Antonescu, I. I. Brătianu, I. G. Duca, P. P. Carp, T. Stelian, N. Titulescu, dr Istrati, etc.

Mai toate portretele sunt reușite. Autorul spune în prefață că aceste portrete vor interesa mai ales pe străini, dar ne interesează și pe noi, cei mulți, cei care vedem măștile, dar nu sufletele și d. Ioan Dragu ne-a făcut să vedem sufletele celor pe care i-a descris sub inocența scuză că descrie numai figurile.
Scrierea aceasta, însoțită de gravuri numeroase, datorite lui Dragu, e prima serie; vor urma deci altele și le așteptăm cu deosebită plăcere.

SACUL CU GLUME!
Încăldu-te, mergând la un restaurant, chiamă pe chelner și-l întreabă:
— Ia ascultă, tinere, d-ta nu ești de părere că bătrânețea trebuie respectată?
— Ba da, negreșit! răspunde chelnerul.
— Atunci, fă bine și ia puinul pe care mi l'ai adus, căci trebuie respectat.
Oameni distrați, ca să nu zicem zăpăciți.
Două fapte autentice:
Un domn, urcându-se în tramvai, zice încasatorului care-i cere plata taxii:
— Dă-mi un bilet până la mine acasă.
Un altul, sărind grăbit într-o birjă, îi dă automedonului următoarea adresă:
— Calea Victoriei, n-ru..., etagiul al III-lea.

NOUA SERIE

a marilor și
valoroselor

PREMIU

ce oferă ziarul „UNIVERSUL” abonatilor săi, la tragerea din luna Mai 1916

Lei 5.000

IN BONURI COMUNALE 4%

cu cuponul de mai 1917

Un dormitor complet de bronz

pentru 2 persoane, compus din 2 paturi de bronz, cu somiere, 2 noptiere, și un elegant lavoir cu oglindă, special lucrate de cunoscuta fabrică de mobilă de bronz M. Gutman, București, str. Sf. Apostoli, furnizorii celor mai mari case particulare Ville și Hoteluri.

Un elegant BUFET lustruit mahon

având 3 desparțituri cu placa de marmură și oglindă, cumpărat de la „Compania Americană”, mare depozit de mobilă, strada Carol no. 74, etaj I

Un dormitor de mahon

construit în marea fabrică de mobilă de lemn Marlin V. Ganea șoseaua Mihai-Bravul No. 37 și str. Șerbanica No. 10. Sucursala: Calea Victoriei No. 107

Un gramofon „Gigant” cutia lustruită mahon, mecanismul extra forte, cu arc dublu, cântă 7 cântece după un remontajiu „Pavilionul de alama”, de cea mai mare mărime. Brațul acustic conic ultima perfecțiune. Diapragma „Exhibition”, inclusiv o placă unice (12 cântece) opere alese. Acest gramofon este cel mai puternic și izestrat cu o mecanică foarte solidă, merge aproape jumătate de ora, după un remontajiu. Ne-a fost furnizat de marele magazin de muzică JEAN FEDER, furnizorul Gurții Regale, București, Calea Victoriei 54.

10 Lăzi cu diferite produse ale renumitei Case „Fresson”

fabrică de licieruri, siropuri și cognacuri, au fost cumpărate pentru premiile ce le oferim abonaților noștri la tragerea din Mai 1916

Una vioară fină cu cutie forma vioarei captușită cu catifea, inclusiv arcuș cu capra de fildeş garnitură de coarde englezești, camerion și surdina. Una chitară lină de palisander; Un clarinet de abanos fin cu 8 clape de nichel și brățara jos la corpul de rezonanță, în clusiv 12 pene de rezervă. Aceste toate ne-au fost furnizate de Magazinul general de muzică „La Harpa” București, str. Colței nr. 5, renumit în lăutășă țară pentru obiceiurile calitate a mărfurilor ce deținează

Una pușcă de vânatoare cu două țevi (seviș de oțel), „Havard” din renumita fabrică de arme „Pieper Havard”. Această armă are 4 zăvoare de siguranță, țeava stângă choke-bore și poate întrebuițina atât pulbere neagră cât și pulbere fără fum. Una pușcă de vânatoare cu două țevi cu zăvor de înțidere sistem „Greener”. Un revolver semi-automat „Ravo” cu mâner de sidel. Un flacon „Thermos” de 1 litru, care menține temperatura lichidului (cald sau rece) în timp de 48 de ore, cumpărate de la Marele magazin de arme și biciclete B. D. Zissu, furnizorul Curții Regale, Calea Victoriei 44 București

Jumătate garnitură mobilă de bambu, pentru salou, compusă din: Una canapea, două fotolii și patru scaune elegant tapisate. Una măsuță de bambu; O oglindă venețiană de cristal; Una stajeră de bambu. Un oner de bambu cu oglindă de cristal pentru antreu toate acestea cumpărate de la marele magazin de mobilă Marco Dachețkrespet, str. Carol 62, București

Cinci chimuz igienice după măsura, cantitatea 1/2. (Briul lui Iov), ingurul brevetat în țară și inventat de d. căpitan Iov, din Pitești, care are proprietatea de a preveni și vindeca chiar boala vechi, de stomac, rinihi, constipație, șale, după cum se constată din cu numeroase scrisori de mulțumire primite de la persoanele ce-l poartă.

15 flacoane a câte 1 kilo, apă de Colonia Camelia, puternic parfumată cu liliac, mărgăritar, violette, zambile, heliotrop și Verveine, furnizate de renumita fabrică de parfumuri „Camelia”, A. S. Altalion, str. General Florescu nr. 6, București.

1 Ceșuteț de metal fin argintat pentru servit pesmeți. 1 Vas automat pentru unt, de metal fin argintat cu interiorul de cristal. 1 serviciu de dejun de alpaca argintat conținând 2 ouare, 1 vas pentru unt și 2 spojțe metal, toate pe un suport elegant. 1 fructieră de metal alb fin argintat. 1 buston cu mineralul de argint veritabil parcat de stat. 1 pungă de alpaca fin argintată. 1 Cutie cătușă cu mătase roș cășă nina. 1 încheietoare de ghețe. 1 încheietoare de mânuși. 1 mașină de înțins mânuși. 1 ce de poartă, toate de metal foarte fin argintat. 1 pendulă mare de salon de stejar închis cu bătaie frumoasă și întorectur-duse odată la 15 zile. Furnizate de marele Magazin de bijuterii, Frații Roller str. Carol 50 Etaj I

5 ceasoarnice de argint pentru buzunar având inscripția ziarului „Universul”; 5 ceasoarnice pentru bizon cu pedestal de cristal, tot cu aceeași inscripție; 5 ceasoarnice de petete frumoș pictate, se întorce la 8 zile, tot inscripția ziarului „Universul”; 5 ceasoarnice nichel având și aparat Pres-Papier.

8 Lămpi de masă complete cu sticlă și abatjour dind lumină la fel cu gazul aerian, revenind mai estin ca orice fel de iluminat și chiar decât petrolul. Aceste lămpi ne-au fost furnizate de firma Gassalid, a societății dr. V. Rosculeț și Conțu H. și G. de Roma, București str. Dr. Lueger No. 5.

50 dejunuri copioase la marele restaurant Europa din Pasajul Român.

Un lavabon de salanță englezesc, alb, pe un picior de fontă vapor și lăcuț alb, cu ventii de scurgeri cu lanț nichelat, Bateria de scurgere din alama fin nichelat, furnizat de Teirich & C-nis, succesor Carol Weinlich, Telefon 871.

5 asortimente complete din produsele cosmetice „Flora”, compuse din: cremă Flora, 1 cutie pudră Flora, 1 Săpun Flora, 1 sticlă Capilogen Flora, 1 pomadă Flora, 1 sticlă lapte de erin Flora, 1 săpun de lapte de erin 1 apă de gură Bucol, 1 pastă de dinti

4 Splendide sacheni pentru dame.

Afară de acestea, toți abonații mai primesc gratuit un volum din „Memoriile Regelui Carol” tipărit anume pentru abonați

Notati bine: dând aceste mari premii de valoare abonamentele sunt reduse la 18 lei pe an; 9.15 pe 6 luni; 4.65 pe 3 luni

Pentru concurența la premiile de mai sus, abonații pe un an primesc 30 bonuri, cei pe 6 luni 15 și cei pe 3 luni 5 bonuri. Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 30 bonuri pentru tragerea următoare. Administrația „UNIVERSULUI” nu întrebuițează incasatori

Plata abonamentelor se face direct la Casa administrației ziarului, prin mandat poștal sau în persoană